

Je planinska koča odprta?

PZS: O načinu in zahtevnosti dela visokogorskih planinskih koč. - Članek Jane Remic je objavljen v **aprilski številki Planinskega vestnika**

Proti koncu oktobra je bilo. Planinske koč v visokogorju so oskrbniki že zaprli. Po deževni sezoni je nebo blestelo v nežni modrini; večina ljudi je porabila svoje dopuste in so le hrepeneče zrl v sive vršace. Ob obilici dela sem včasih za trenutek s pogledom objela strma pobočja gora, potem pa sem se spet izgubila v delu. Zazvonil je telefon. "Je Pogačnikov dom še odprt?" je spraševal moški glas na drugi strani. Povedala sem, da je dom že zaprt. "Toda kaj ne vidite, kakšno vreme je? Zakaj ga ne odprete?" Najprej sploh nisem doumela vprašanja, potem pa sem

moškemu skušala razložiti, kaj pomeni odpreti planinsko koč. Nekako ni hotel razumeti, da "odpreti koč" ne pomeni samo zavrteti ključa v ključavnici.

Pozneje sem večkrat pomislila, kako malo smo pravzaprav planinci seznanjeni z delom planinskih koč. To navsezadnje niti ni tako čudno. V gore odhajamo zaradi rekreacije, oddiha, miru in narave, v gore hodimo uživati in se sprostiti na najbolj lep in naraven način. V gorah se srečamo s prvinsko naravo, lahko opazujemo rastline in živali, ki so kljub našemu tehnološkemu napredku uspele ostati svobodne, v gorah lahko občudujemo čudovite oblike, ki so nastajale tisočletja - in jih človek še ni uspel uničiti ali spremeniti. Planinska koč nas zanima šele, ko nekaj potrebujemo - pijačo, hrano, predvsem pa toplo zavetje pred vremenskimi nepravilnostmi in nočjo. Več časa ko hodimo do planinske postojanke, bolj jo potrebujemo.

Na žalost večina planincev ob prihodu v planinsko postojanko naenkrat pozabi, da so šli v gore doživljati prvinsko naravo. Tehnološki napredek nas je pomehkužil in kakor hitro smo pod streho (seveda so vedno izjeme), pričakujemo prijazne oskrbnike, hitro postrežbo, kakovostno in okusno hrano, sanitarije in neomejene količine tople vode, tople sobe ter mehke, čiste postelje. "Seveda, kaj je s tem narobe?" boste vprašali.

Nič ni narobe, le malce čudno je. Dejansko so bile planinske koč v preteklosti zgrajene predvsem zaradi nujenja osnovnega zavetja in osnovne oskrbe planincev. Ko nekdo pride po dolgi naporni hoji v planinsko koč, je prav, da si lahko odpočije na toplem, prav je, da je prijazno sprejet in da si lahko pogreje roke ob veliki skodeli vroče enolončnice. Kako neskončno lepo je skozi okna zreti v sence, ki se daljšajo, in v noč, ki se počasi spušča nad oddaljeno dolino!

Zakaj bi moral planinec razmišljati o tem, kako deluje koč? Saj mora vse, kar potrebuje, plačati! Včasih celo kdo meni, da je oskrba v planinskih kočah predraga. Na kratko želim pokazati nekaj osnovnih stvari, ki vplivajo na delo in posledično na razmere in cene v planinskih postojankah.

Cena udobja je v visokogorju bistveno višja

Dejstvo je, da planinska društva zagotovo iščejo najbolj ugodne možnosti vzdrževanja in oskrbe koč in hkrati tudi čim bolj ugodne cene za kupce - planince. Veliko posebnosti je v oskrbi planinskih postojank, do katerih ne vodi cesta in je torej potreben drugačen transport. Takrat govorimo o visokogorskih planinskih postojankah, za katere bi morala veljati določena specifika. Vendar pa so največkrat obravnavane kot nižinski gostinski objekti.

Poglejmo npr. transport. Nekateri se poslužujejo helikopterskih prevozov, ki so zagotovo med najdražjimi načini transporta, hkrati pa je dostava blaga najhitrejša in verjetno tudi izjemno varna.

Naslednja možnost so prenos blaga s konjem. To koristijo nekatere planinske postojanke, če le pot dostopa ni predolga. Seveda tudi ta vrsta transporta ni poceni, pogosto lahko pride do manjših poškodb blaga (predvsem pijače). Verjetno najcenejši je transport za tiste visokogorske planinske postojanke, ki imajo zgrajeno tovorno žičnico - hkrati pa tudi ta zahteva vrsto vzdrževanj in tehničnih ukrepov, da deluje varno, in tudi tu se v sezoni nabere za več tisočakov stroškov.

Kolikokrat se gost v planinski postojanki vpraša, od kod priteče voda? V dolini nam je tako samoumevno, da voda priteče iz pipe in da je imamo dovolj! Srečni smo lahko, ker se nam trenutno še ni treba bati za vodo. Če nas kdaj na predolgi planinski poti začne mučiti žeja, smo še lep čas pod vtisom izkušnje in si nekoliko bolj hvaležno natočimo vodo v kozarec. Le malo planinskih koč stoji v bližini čistih izvirov. V resnici imajo srečo tista planinska društva, ki so si lahko naredila vodovod in napeljala vodo iz studenca ali izvira do koč. Veliko planinskih koč pa mora zbirati kapnico, skrbeti, da ta ostane čista, in z njo ravnati skrajno skrbno, da je dovolj za kuhanje in pomivanje posode. Marsikje so sanitarije z vodo še oddaljene sanje.

Si predstavljate, kje smo nabrali drva v skalnem visokogorju, da se lahko stisnete k topli peči, ko zunaj divja nevihta? Noči v visokogorju so hladne in peč je treba zakuriti skoraj vsak dan. Ceni drv moramo dodati še ceno transporta, ki se največkrat oblikuje po teži, na kilogram.

Naslednja "ugodnost" v kočah je energetika. "Seveda, kaj nam je pa tega treba? Prav prijetno bi bilo zvečer posedeti v soju sveče ali petrolejke," bi morda kdo pomislil. "Točno, tudi večerni TV-program

bi bilo prijetno pogledati v soju sveč," bi kdo odvrnil, malo za šalo. Če ni ceste, tudi elektrike verjetno ni. Planinske koč se pogosto oskrbujejo s solarno energijo ali s pomočjo agregatov. Zadnje čase opažamo tudi oskrbovanje z vetrnicami. Za oskrbo s solarno energijo ali vetrnico je začetni vložek izjemno velik, vendar pa z nekaj sreče pozneje stroški niso veliki. Zakaj pravim z nekaj sreče? Ker so eno ali drugo občutljive naprave, ki jih prepogosto poškodujejo sile narave. Drugače pa je z uporabo agregata. Stroški take oskrbe so veliki, hkrati pa ta način oskrbe ni najbolj prizanesljiv za varovanje narave. Zato je agregat pogosto le pomoč kot izhod v sili že prej omenjenim virom energije.

Elektrike ne potrebujemo le za kuhanje (ne pozabimo na električne kuhinjske pripomočke). Zaradi zahtev zakonodaje je marsikje nujno imeti hladilnik. Zaradi načina transporta je tudi zamrzovalna skrinja skoraj nepogrešljiva. Gostje, pa tudi oskrbniki, ki so predvsem v visokogorju za nekaj časa odrezani od dolinskega življenja, radi prisluhnejo kakšni novici in zvokom glasbe, torej imamo vsaj še radio sprejemnik. In seveda luči v vseh prostorih, ko se odpravljamo k počitku ...

Nenazadnje so bile tudi vse planinske postojanke postavljene pred dejstvo, da morajo zgraditi čistilne naprave. Za visokogorje ta zahteva velja že v letu 2015. Nihče ne vpraša, kako, kje bodo planinska društva dobila finančna sredstva.

Olajšave za upravljavce visokogorskih postojank?

Kar pa je najbolj žalostno, šele sledi. Mislim, da je večina Slovencev, z našimi predstavniki na čelu, ponosna na to, kar smo, in radi se pohvalimo, da smo narod planincev. Hkrati pa se pri postavitvi vseh mogočih standardov planinske kočje primerjajo z objekti v dolini. Če bo npr. sprejet zakon o davčnih blagajnah, bodo naenkrat morali vsi poskrbeti, da bodo vse planinske kočje, tudi v najbolj odročnih dolinicah, imele dobro internetno povezavo. Poslovanje postojank zahteva vse več birokracije, računovodstvo in organizacijo dela, kar presega moči prostovoljcev. Tako morajo v planinskih postojankah zaslužiti še za dodatne stalne zaposlitve v dolini. To sta le dva primera, navajala bi jih lahko še in še.

Planinske kočje so bile v preteklosti v veliki meri zgrajene s prostovoljnim delom, sedaj pa se z njim vsaj delno še vedno vzdržujejo. Za organizacijo dela skrbijo gospodarji, ki največkrat ne dobijo niti za pokritje svojih stroškov. Ne, nihče ne bogati! Planinska društva nimajo denarja, ker so stroški oskrbe in vzdrževanj koč preprosto previsoki.

Sprašujem se, koliko časa in na kakšen način bodo planinska društva še zmogla? Vse bolj se vrte v začarani krog stroškov. Pomagajo si z različnimi sofinanciranjmi, vsi prostovoljci, ki sodelujejo, upajo na dobro in uspešno sezono. Bi bil čas, da se tudi na ravni države spremeni odnos do planinskih postojank, in do zahtev, ki se postavljajo kar vseprek? Brez dvoma je oskrba le-teh zahtevnejša, dražja. Planinski narod smo, si torej naša planinska društva ne zaslužijo pozornosti, pomoči, sodelovanja in smiselnih zakonskih zahtev?

Koča je zaprta

Naj skušam še enkrat odgovoriti na v začetku zastavljeno vprašanje. Planinska postojanka (Pogačnikov dom na Kriških podih) je zaprta. To pomeni, da smo porabili vsaj dva dni, da smo pospravili vso posteljnino, da smo pospravili zunanje mize in klopi v povsem polno skladišče, da smo dali v mirovanje vire energije, da smo mogoče pospravili vodovod, da nam pozimi ne bo zmrznil. V dolino smo poslali morebitni višek hrane in pijače. Ker je šlo za sezonsko delo, smo tudi brez ekipe oskrbnikov, ki je poleti skrbela za planince. Dom smo pripravili na zimsko spanje in jeseni smo odšli v dolino med zadnjimi planinci v upanju, da zimsko vreme ne bo preveč pustošilo okrog močnih kamnitih zidov, ki so jih postavljali vrli Trentarji pred več desetletji. Srečno pot in na svidenje poleti!

Besedilo in fotografije **Jana Remic**